

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық
университеті

QAZAQ

UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен шыға
бастады

№33 (1815)
11 қыркүйек
2021 жыл

www.kaznu.kz

facebook.com/KazakhNationalUniversity

vk.com/kazuniversity

instagram.com/KAZNU_FARABI

Бас консул университет әлеуетін жоғары бағалады

Әл-Фараби
атындағы ҚазҰУ-дың
Басқарма Төрағасы
– Ректоры Жансейіт
Түймебаев Венгрияның
Алматыдағы Бас
консулы Ференц
Блауманнмен кездесті.

Оқу орнының басшысы кездесуде ҚазҰУ-дың бүгінгі таңда Венгрияның жеті университетімен, Яноша Кодолани атындағы қолданбалы ғылымдар, Обуда, Сегед, Батыс Венгрия, Эстерхази Карой, Питер Пазман католиктік және Шопрон университеттерімен ынтымақтастықта екенін атап өтті.

Сонымен қатар ректор білім ордасындағы ғылыми-инновациялық және білім беру қызметі мен студент жастардың жетістіктері туралы да кеңінен әңгімеледі.

Бас консул өз кезегінде университет қалашығының әсемдігі мен жайлылығын, жоғары деңгейде жабдықталуын ерекше атап өтіп, қазақстандық жетекші университеттің білім және ғылым саласындағы әлеуетін жоғары бағалады. Екі ел арасындағы өзара сенім мен ықпалдастықтың келешегіне

сенім білдіріп, әріптестік аясын кеңейтуді ұсынды.

Кездесу барысында тараптар білім, ғылым және мәдениет саласындағы екіжақты қарым-қатынастың жаңа мүмкіншіліктерін талқылады. Қазақстан – Венгрия жоғары оқу орындары арасындағы байланысты нығайтуға ықпал ететін қос диплом және академиялық ұтқырлық бағдарламаларын

дамытудың маңыздылығына мән берді. Сондай-ақ түркология, археология, медициналық білім бағыттары бойынша ғылыми байланыстарды күшейту турасында өзара пікір алмасып, ынтымақтастықтың өзге де басым бағыттарын дамытуға уағдаласты.

Айта кетсек, академиялық ұтқырлық бағдарламасы бойынша 2018-2021 жылдар ара-

лығында Венгрияның жоғары оқу орындарында ҚазҰУ-дың 38 студенті мен жеті докторанты білім алды. Білім ордасының 20 оқытушысы Венгрия университеттерінде өткен түрлі конференциялар, біліктілікті арттыру курстарына қатысып, бірлескен жобаларды жүзеге асырды.

Әйгерім ӘЛІМБЕК

Дипломат дәріс оқуға арнайы келді

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың
Басқарма Төрағасы
– Ректоры Жансейіт
Түймебаев белгілі
мемлекет қайраткері,
дипломат, ҚР Тұңғыш
Президенті қорының
Халықаралық бағдар-
ламалар орталығының
жетекшісі Қайрат
Әбусейітовпен
кездесті.

Оқу орнының басшысы Жансейіт Түймебаев ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай, туған университетіне дәріс оқу үшін арнайы келген танымал тұлғаға алғыс білдірді. Тәуелсіз ел тарихын жастарға насихат-

таудың маңыздылығына мән бере отырып, ректор университетінің елімізде ғана емес, халықаралық деңгейде түрлі салаларда еңбек

етіп жүргенін тілге тиек етті. Ұлттық дипломатияның алдыңғы қатарында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ түлектері тұрғанын мақтанышпен жеткізіп,

қарашаңырақтың тарих факультетінің даңқты түлегі, бүгінде көрнекті тұлға Қайрат Қуатұлының тәуелсіз Қазақстанның дербес дипломатиясының қалыптасуындағы елеулі үлесін атап өтті.

Дипломат өз кезегінде қарашаңырақ ұжымына қонақжайлылығы үшін ризашылық білдіріп, ерекше толқынысты сезгенін айтты.

Кездесу «Қазақстан дипломатиясының қалыптасуы мен дамуы: Н.Назарбаев моделі» тақырыбындағы дәріске ұласып, оған оқытушы-профессорлар қауымы мен білім алушылар офлайн және онлайн қатысты.

Әйгерім ӘУЕЗХАНҚЫЗЫ

Әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ-дың Басқарма
Төрағасы – Ректоры
Жансейіт Түймебаев
Қазақстандағы Индонезия
Республикасы елшілігінің
кеңесші-уәкілі Иман
Прахадиан Хавидпен
кездесіп, екіжақты ынтымақ-
тастық мәселелерін
талқылады.

Индонезия университеттерімен байланыс күшейеді

Оқу орнының басшысы Индонезия университеттерімен қалыптасқан өзара әріптестік барысына шолу жасай отырып, ынтымақтастықты одан әрі жандандыру жолдарын ұсынды. Бұл ретте ректор Индонезияның өзге де жетекші университеттерімен стратегиялық әріптестік орнатуға мүдделі екенін жеткізді. Оқытудың озық әдістерін енгізу, ғылыми зерттеулерді дамыту бағытында тәжірибе алмасу үшін бірлескен офлайн және онлайн конференциялар, семинарлар мен симпозиумдар өткізудің қажеттігіне тоқталды. Сонымен қатар жоғары оқу орындарында жүргізіліп жатқан зерттеулер туралы материалдарды жариялау және тәжірибе алмасу, ғылым мен инновацияларды дамытудың басым бағыттары бойынша бірлескен ғылыми зерттеулер ұйымдастырудың маңыздылығына назар аударды.

Елшілік өкілі өз кезегінде әсем Алматы мен бірегей студенттік қалашықтың көркем келбетін ерекше айтып өтті. Өзара ынтымақтастық аясын кеңейтудің өзектілігіне мән беріп, ұсыныстарға қолдау білдірді. Білім, ғылым және мәдениет саласындағы жобаларды жүзеге асыру академиялық орта ғана емес, жалпы Қазақстан мен Индонезия халқының игілігі үшін де пайдалы боларын атап өтті.

Сондай-ақ кездесуде мәртебелі мейманға қарашаңырақтың жоғары жетістіктері мен қалашық аумағы таныстырылып, өзара ықпалдастықтың маңызды сұрақтары қарастырылды.

Өз тілшімізден

Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ:
**Жолдау өзегі –
ел үшін
еңбек ету**

2

Клара ҚАБЫЛҒАЗИНА:
**Бірлігі мықты
елдің ырзығы
мол**

5

**Бактериялар
өндірген
ВІОпластик**

6

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Жолдауында ең алдымен Тәуелсіздіктің 30 жылдық мерекесіне тоқталып, береке-бірлік пен тату тірлік арқылы қол жеткізген ең қастерлі құндылығымызға айрықша мән берді. Қазақстанның Тұңғыш Президенті – Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың көреген саясаты мен көшбасшылық қасиетінің арқасында бүкіл әлемге танымал, іргесі біртұтас, жаңа мемлекет құрылғанын тілге тиек ете келе, «Егемендік дегеніміз – жалаң ұран мен жалынды сөз емес. Біз үшін ең маңыздысы – әр азаматтың Тәуелсіздік игілігін сезіне алуы. Оның басты көрінісі – елдегі бейбіт өмір, қоғамдағы тұрақтылық пен тыныштық. Сондай-ақ халықтың тұрмыс сапасының жақсаруы және жастардың болашаққа нық сеніммен қарауы», – деп, алдағы уақытта да барлық бастаманың осы бағытта жалғасатынын атап өтті.

Жансейіт Қансейітұлы ТҮЙМЕБАЕВ,

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры:

Жолдау өзегі – ел үшін еңбек ету

Әр азамат Тәуелсіздік игілігін сезінуі үшін біздің мемлекетіміз үш онжылдық белесте егемендіктің әр сәтін қалт жібермей, әр қадамын мұқият ойластырып әрекет етті. Елбасының көреген саясатымен әр жылға, әр мақсатқа нақты жоспарлар құрылып, даму бағдарламалары жасалды. Көзделген меженің барлығы уақытынан бұрын еңсеріліп, азғана уақыт ішінде Қазақстан әлемдегі орнықты, беделді мемлекетке айналды.

Бүгінгі таңда ел билігін қолына алған Қасым-Жомарт Кемелұлы стратегиялық жобалар мен жүйелі реформаларды жаңа саяси бағытта лайықты жалғастырып келеді. Демек, біздің елдегі табыс пен жетістік кілті – Елбасының келешекті көре білген кеменгерлігінен және Мемлекет басшысы жүргізіп отырған саяси сабақтастықтың беріктігінен деп тұжырымдауға болады.

Тәуелсіздік жылнамасының төртінші онжылдығында баршамызға жүктелген жауапкершілік пен көтерілген мәселелер Мемлекет басшысының жыл басындағы «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласымен үндесіп жатқаны да көңіл қуантады.

Президент: «Тәуелсіз ел болу оны жариялаумен немесе мемлекеттің іргетасын қалаумен шектелмейді. Тәуелсіздік үшін нағыз күрес күнделікті еңбекпен, үздіксіз әрі дәйекті елдік саясатпен мәңгі жалғасады. Біз қуатты тәуелсіз мемлекетімізбен ғана ұлт ретінде жер бетінде сақталамыз. Осы айнымас ақиқатты берік ұстануымыз қажет. «Тәуелсіздік бәрінен қымбат!» деген бір ауыз сөз мәңгі ұранымыз болуға тиіс», – деген еді.

Әр қазақстандық үшін Тәуелсіздік жолындағы күрес – өз қызмет орнында, қоршаған ортасында, отбасында адал еңбек етіп, өзі жауапты саланың дамуына аянбай үлес қосуы деп білеміз. Президент айтқандай, жалаң ұран мен жалынды сөз емес, нақты іспен нәтиже көрсету. Ұлт болып ұйысып, жұрт болып жұмылу арқылы пандемиядан кейінгі кезеңдегі экономикалық және әлеуметтік ахуалды заман талабына сай жандандырып, Орталық Азиядағы, әлемдік аренадағы көшбасшылық рөлімізді нығайтуға күш салу. Қасым-Жомарт Кемелұлы өз сөзінде «Қарапайым заттар экономикасы», «Бизнестің

жол картасы» бағдарламасының мерзімін 2022 жылға ұзартып, Ұлттық банк пен Қаржы нарығын реттеу мен дамыту бойынша нақты шешімдер күтетінін жеткізді. Сонымен қатар азық-түлік бағасы, мал шаруашылығы, ауыл шаруашылығын технологиямен жабдықтау мәселесін де айналып өтпеді. Соның ішінде цифрландыру жүйесін жолға қойып, IT секторды дамытуды тапсырды.

Осы орайда, қазақ білімі мен ғылымының қарашаңырағы – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Президент тапсырмаларын кезең-кезеңімен жүзеге асыруға әзір. Мәселен, 100 мың жоғары білікті IT маманын даярлау үшін ақпараттық технологиялар факультетінде жаңа оқу бағдарламалары қарастырылып, студенттер саны жыл сайын көбейтіледі. Биыл жеті мамандық ашылып, 400 студент, 200-ге жуық магистрант, 34 докторант қабылданды. Алдағы жылы 900-ге жуық бакалавр, 150-ден астам магистр, 35 докторант – барлығы 1000-нан астам IT маманы қолына диплом алады. Жаңа технологияларды меңгерген, бәсекеге қабілетті, білікті IT мамандарын оқыту аясын кеңейту Президент талабына сай, күшейтілетін болады.

Президент Жолдауында денсаулық сақтау жүйесінің тиімділігін арттыру, індетпен күрес шараларын күшейту, медицина өнімдерін зертханалық және

техникалық сынақтан өткізетін орталық құру, еліміздің биологиялық қауіпсіздігін болжаумен айналысатын Ұлттық жүйе жасақтау мәселесі де күн тәртібіне қойылды.

Осыған сәйкес, ҚазҰУ-дың медицина, биология және химия факультеттері мен кафедралары бірлесе отырып жаңа ғылыми әзірлемелер дайындап, іргелі зерттеулер жүргізіп, талдамалар жасауға, аталған саладағы білікті мамандардың тәжірибесін жетілдіруге басты назар аудармақ.

ҚазҰУ мамандары мен ғалымдарының ҚР БҒМ комитетінің жұмыс тобының құрамында ДДҰ-ның QazCovid-19 вакцинасын сертификаттауға құжаттарды дайындауға сарапшы ретінде қатысқанын атап өткім келеді.

Сонымен қатар ҚазҰУ мен Биологиялық қауіпсіздік проблемаларының ғылыми-зерттеу институты (БҚПФЗИ) вирусолог-мамандарды бірлесе даярлау туралы келісімге келді. Елімізде алғаш рет ҚазҰУ биотехнология кафедрасының, биология және биотехнология факультетінің және биологиялық қауіпсіздік проблемалары FЗИ BSL-2 және BSL-3 зертханаларының базасында вирусолог-мамандарды даярлап шығарады. Алдағы жылы биотехнология кафедрасының меңгерушісі Аида Қыстаубаева вирусология бойынша қос диплом бағдарламасын ашуды жоспарлап отыр. Paris Saclay университетімен

алдын ала келісім бар, студенттер екі семестр бойы Париж университетінің үздік зертханаларында білім алады. Биология факультетінде биоэнергетика лабораториясын ашу жоспарланып отыр.

Мемлекет басшысы жаңа оқу жылының басында педагогика саласы қызметкерлерінің айлығын өсіру үшін алдағы үш жылда 1,2 триллион теңге жұмсалатын

нығай ұлттық геологиялық қызметі құрылатынын айтты. Бұл экономика мен ғылымды біріктіретін үлкен құрылым болмақ. Біз университетіміздегі география және табиғатты пайдалану факультеті базасында осы бағытта терең ғылыми талдамалар мен зерттеулер жүргізуге дайынбыз.

Жолдауда жұрт көңілінен шыққан тағы бір тақырып – мемлекеттік тіл. Қасым-Жомарт Кемелұлы: «Ата заң бойынша Қазақстанда бір ғана мемлекеттік тіл бар. Бұл – қазақ тілі. Болашағын Отанымызбен байланыстыратын әрбір азамат қазақ тілін үйренуге ден қоюға тиіс. Бұл отаншылдықтың басты белгісі деуге болады», – деді.

Мемлекет басшысы бұған дейін де қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі рөлін күшейтіп, ұлтаралық қатынас тіліне айналдыру қажеттігін мәлімдеген. Сондай-ақ «Ана тілі» газетіне берген сұхбатында: «Қазақ тілінің жағдайы туралы айтқанда, мемлекетіміздің негізін қалаған Тұңғыш Президент – Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың айрықша еңбегін атап өтуге тиіспіз. Ол елімізде мемлекетқұрушы ұлттың саны едәуір аз болғанына қарамастан, Қазақстанның Тәуелсіздігін жариялады. Сондай аумалы-төкпелі кезеңнің өзінде Нұрсұлтан Әбішұлының тікелей ықпал етуімен Парламент қазақ тілін мемлекеттік тіл деп жариялады.

Мемлекеттік қызметке, оның ішінде халықпен тығыз жұмыс істейтін лауазымға тағайындау кезінде кәсіби біліктілігіне қоса, қазақ тілін жақсы білетін азаматтарға басымдық беру керек. Парламентте немесе баспасөз мәслихаттарында мемлекеттік тілде сөйлеп, пікір алмаса алмайтын мемлекеттік қызметкер ұғымы, ең алдымен, қазақ азаматтарының арасында анахронизмге айналуға тиіс», – деп нақтылап өткен.

Бұл тапсырмаларды бұлжытпай орындау және айтпай-ақ түсініп жасау – біздің міндетіміз. Өйткені мемлекеттік тіл – Тәуелсіздіктің басты белгісі. Талай тарихты бастан кешірсек те, ана тіліміз өзінің қадір-қасиетін жоғалтпай келеді. Дегенмен қазақ тілі жазба әдебиетте көрініс тауып қана қоймай, толыққанды ғылым тіліне айналуы тиіс. Ол деңгейге жету үшін ұлттық намыс пен жігермен қоса, ғалымдарымыздың ізденіске толы ерен еңбегі мен терең білімі керек. ҚазҰУ ғалымдары мемлекеттік тілді ғылым тіліне айналдыруды қолға алып, ғылыми жаңалықтардың қазақ тілінде жазылуына басымдық береді.

Қазақстан Президенті сөз соңын: «Мықты мемлекет болу үшін ұлттың ұйыса білуі айрықша маңызды. Шын мәнінде ұйымдасқан ұтады. «Ынтымақ жүрген жерде ырыс бірге жүреді» деп халқымыз бекер айтпаған. Біздің күш-қуатымыз – берекелі бірлікте. Ендеше бірлігімізді бекемдеп, ел үшін еңбек етейік! Қасиетті Отанымыз мәңгі жасай берсін!» – деп аяқтады.

Ендігі жерде әрқайсымыз Мемлекет басшысы жүктеген жауапкершіліктерді сезініп, барлық бастамаларды лайықты жүзеге асыруға міндеттіміз. Өйткені Жолдау тұжырымы – Тәуелсіздікті сақтау, ел үшін еселі еңбек ету.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Қазақстан халқының тілдері күніне орай, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың өмірі мен шығармашылығына арналған «Ұлы даланың ұлтаралық тілі» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті. Конференция жұмысына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары, ғалымдар мен белгілі қоғам қайраткерлері, оқытушылар және студенттер қатысты.

Ұлы даланың ұлтаралық тілі

Конференцияны құттықтау сөзбен ашқан университет ректоры Жансейіт Түймебаев: «Тілдер мерекесі 1998 жылы Қазақстанның Тұңғыш Президенті – Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың жарлығымен бекітілген. Елбасының «Қазақ тілі – біздің рухани негізіміз. Біздің міндетіміз – оны барлық салада белсенді пайдалана отырып дамыту» деген тапсырмасы әрдайым жадымызда тұруы тиіс», – деп атап өтті.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев күні кеше «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Жолдауында мемлекеттік тіл мәртебесіне айрықша тоқталып: «Ата заң бойынша Қазақстанда бір ғана мемлекеттік тіл бар. Бұл – қазақ тілі. Болашағын Отанымызбен байланыстыратын әрбір азамат қазақ тілін үйренуге ден қоюға тиіс. Бұл отаншылдықтың басты белгісі», – деп нақты айтты.

Жолдауды университет ұжымымен талқылау барысында және «Егемен Қазақстан» газетінде жарық көрген мақаласында университет басшысы: «Қазақ тілі ғылым тіліне айналуы тиіс», – деді. «Ол үшін жас ғалымдарымыз ғылыми жаңалықтарын қазақ тілінде жазуды қолға алуы

қажет. Бұл маңызды миссияға білім алушы жастарымыз түгел атсалысады деп сенемін», – деді ректор.

Жолдау жүктеген міндеттерді жүзеге асыру мақсатында университет биылғы мерекені «Тілдер фестивалі» деңгейінде ұйымдастыруда. Арнайы көрмелер, әр факультетте көшбасшылық дәрістер, ғылыми-танымдық кештер, дөңгелек үстелдер жүзеге асты.

Қазақ тіл білімі мен ғылымының бастауында Алаш қайраткері, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың тұратыны сөзсіз. Ол алғаш ұлт руханиятына араласып, Қарқаралыда оқытушы болып жүрген кезеңде: «Қазақ даласында оқу-ағарту ісі дұрыс жолға қойылсын. Ол үшін ауыл мектептерінде балалар қазақша сауат ашатын болсын, оқу ана тілінде жүр-

гізілсін», – деп, Ресей министрлер кеңесіне петиция ұйымдастырып, хат жолдаған. Осыдан-ақ Ахмет Байтұрсынұлының қандай ұлт патриоты болғанын, тіл жанащыры болғанын аңғаруға болады.

Айта кету керек, Ахмет Байтұрсынұлының «Оқу құралы»

мәртебесін арттыру міндеттерінің маңыздылығын атап өтті. Спикерлердің пікірінше, Қазақстанның әрбір азаматы қазақ тілін білуге міндетті. Тіл тағдыры – бүкіл мемлекеттің тағдыры.

Бүгінде тәуелсіз елімізде 100-ден аса этностар бейбіт өмір сүріп, тілі мен мәдениетін дамытып отыр. Халықтар бірлігін нығайту, Қазақстан халқының тілдерін зерттеу бағытында университет Қазақстан халқы Ассамблеясымен тығыз қарым-қатынаста жұмыс атқарып келеді.

Сондай-ақ конференция барысында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Қазақ тіл білімі кафедрасының меңгерушісі, профессор Анар Салқынбай, Жалпы тіл білімі және Еуропа тілдері кафедрасының меңгерушісі, профессор Раушан Авакова, Ахмет Байтұрсынов атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері, профессор Нүргелді Уәли, Ахмет Байтұрсынов атындағы Тіл білімі институтының директоры, филология ғылымының кандидаты Анар Фазылжан, филология ғылымының докторы, профессор Орынай Жұбаевалар да қатысып, баяндамалар жасалды. Қазақ лингвистері мен филологтары

атты оқулық кітабы 1925 жылға дейін жеті рет басылып, қаншама қазақ баласы хат танып, сауат ашқан. Биылғы жаңа оқу жылында Білім және

ғылым министрлігінің бастамасымен мектеп оқушыларының қолына тиген «Әліппе» Ахмет Байтұрсынұлының «Оқу құралы» негізінде қайта жасалғанын атап өтуіміз керек.

Конференция барысында Парламент Мәжілісінің депутаты Наталья Дементьева, Қазақстан халқы Ассамблеясының мүшесі, Жол активтерінің ұлттық сапа орталығының ресми өкілі Алла Чечеткина, Алматы облысы Ақсу ауданы Қапал ауылдық округі әкімі аппаратының бас маманы Владимир Чепел, Алматы қаласы әкімі аппаратының әдеп жөніндегі уәкілі Мамай Ахетов сөз сөйлеп, мемлекеттік тіл

Ахмет Байтұрсыновтың қазақ тіл білімі саласындағы ғылыми ізденістерінің, қазақ тілін оқыту әдістемесі мен қазақ жазуын реформалаудың маңыздылығын атап өтіп, өздерінің ғылыми көзқарастарымен бөлісті.

Конференция жұмысын қорытындылай келе, оқу орнының басшысы Жансейіт Түймебаев: «Келесі жылы ұлт ұстазының туғанына 150 жыл толады. Университет ұжымы бұл елеулі датаға биылдан бастап үлкен дайындық жұмыстарын бастап, ауқымды іс-шараларды қолға алады», – деп атап өтті.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Құнды кітаптар сыйға тартылды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің «Сұңқар» студенттер және магистранттар кәсіподағы Тілдер мерекесіне орай, «100 кітапты иелен!» атты акция өткізді. Тілдер апталығы аясында университет қалашығы аумағында өткізілген шараға студенттермен қатар, оқытушы-профессорлар да атсалысты.

Акция барысында тілдер және оның тарихы туралы түрлі сұрақтарға дұрыс жауап берген қатысушыларға әл-Фараби мен Абай кітаптары сыйға тартылды.

Филология факультеті «Сұңқар» студенттер кәсіподағының төрағасы Дидар Құрман Тілдер мерекесіне арналған шараның биыл форматы өзгергенін жеткізді. Ол: «Біздің ұйым жыл сайын Қазақстан халқы тілдері күніне орай, түрлі шаралар өткізеді. Өткен жылдары бауырсақ-пати ұйымдастырсақ, бұл жолы «Қазақ университеті» баспасынан жарық көрген аса бағалы кітаптарды ұсынуды жөн көрдік. Қатысушы жастар сұрақтардан бөлек, тіл туралы көптеген мақал-мәтел, нақыл сөздерді білетінімен қуантты», – дейді.

Шараға қатысқан университеттің 3-курс студенті Ғанибет Есетова жастарды ана тілін құрметтеуге және кітап оқуға ынталандыратын мұндай шараларды қолдайтынын білдірді. «Мен тіл туралы сұрақтарға жауап беріп, әл-Фараби мен Абай шығармаларын ұтып алдым. Қолыма аса құнды кітаптардың түскеніне қуаныштымын. «Өзге тілдің бәрін біл, Өз тіліңді құрметте» деген сөз бар. Жастарға ой салар осындай пайдалы шаралар көп болғанын қалаймын» деген пікірімен бөлісті.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Баспасөз қызметі

Ұлт ұстазына арналған апталық

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Тілдер апталығы басталды. Қазақстан халқының тілдері күніне орайластырылған дәстүрлі шара биыл республикалық деңгейде ұйымдастырылып, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлына арналып отыр.

регі», «Ұлттық ғылым мен тәлімнің ұйытқысы» тақырыптарында дөңгелек үстел, «Өссе тілім, мен де бірге өсемін», «Тіл мерейі – ел мерейі», «Мақсатым – тіл ұстар-

Қарашаңырақтағы Тілдер мерекесі қазақ әліпбиінің негізін салған ғалымның туған күнінде бастау алды. Бұл күні филология факультеті Қазақ тіл білімі кафедрасының ұйытқы болуымен белгілі алаштанушы ғалым, ф.ғ.д., Назарбаев университетінің профессоры Айгүл Исмақова студенттерге арнап «Ахмет Байтұрсынұлы тағылымы» атты көшбасшылық дәріс оқыды. Профессор ға-

лымның қоғамдық қызметі мен ғылыми зерттеулеріне талдау жасап, әдебиет теориясын дамытудағы рөліне ерекше тоқталды.

Апталық аясында мемлекеттік тіл – қазақ тілінің мәртебесін көтеруге, ұлықтауға және насихаттауға бағытталған көптеген тағылымдық шаралар өтпек. Атап айтсақ, «Ұлы даланың ұлтаралық тілі» атты республикалық конференция, «Тіл – достықтың ті-

Әйгерім ӘУЕЗХАНҚЫЗЫ

Известный государственный деятель, дипломат, руководитель Центра международных программ Фонда Первого Президента РК Кайрат Абусеитов на днях посетил КазНУ им. Аль-Фараби, где в 80-ые годы учился и преподавал. После официальной части своего визита в альма-матер дипломат дал эксклюзивное интервью для газеты «Қазақ университеті».

– Кайрат Хуатович, Вы начинали свою карьеру с должности преподавателя истории в ВУЗе. Как Вы выбрали свою профессию?

– С детских лет я был склонен к гуманитарным наукам, к сожалению, точные науки для меня до сих пор тайна. Поэтому выбрал исторический факультет Казахского государственного университета имени С.М.Кирова, специальное отделение с английским языком. Здесь мы по-

– Каждая страна имеет свои плюсы и минусы. Тут трудно выделить одно из государств, где понравилась больше. Конечно, меня больше впечатлило мое пребывание в Соединенном Королевстве Великобритании. Там я пробыл 7 лет послом. Это страна с богатой историей. С первых же дней было ощущение, что тебя там понимают. Знаете, это важное ощущение, потому что вряд ли кто в мире знает больше о нашем регионе, о Казахстане, чем Британская школа востоковед-

Кайрат АБУСЕИТОВ, государственный деятель, дипломат:

КазНУ всегда был флагом и остается

лучили очень серьезные фундаментальные знания об истории. Очень большие значения имели преподаватели с кафедры общей истории Жарас Ибрашев, Гүлжау-хар Жанбатырова и другие. Ка-федра общей истории занималась изучением начиная с Древнего Рима, кончая новейшей историей. Нам усиленно преподавали европейскую тематику, историй других стран, хотя основные силы были направлены на отечественную, казахскую историю.

– Какие навыки Вы приобрели в стенах КазГУ им. С.М.Кирова и как они Вам помогли в будущем?

– Так получилось, что мне первому довелось защитить кандидатскую диссертацию по Соединенным Штатам Америки в Казахстане. Это было в далеком 1985 году. В этом мне очень помогли знания, багаж, который приобрел именно в университете. Затем закончил аспирантуру МГУ им. М.В.Ломоносова и вернулся преподавателем в КазГУ им. С.М.Кирова. Моя трудовая деятельность начинается отсюда.

– Кайрат Хуатович, Вы много лет работали дипломатом в европейских государствах. Какая страна Вас больше вдохновила?

ние, традиционные эксперты. Начиная с XIX века англичане начинали колониальную политику. У них сильная школа, они до тонкости знали, понимали что такое Великая Степь. На мой

взгляд Британская, французская школа до сих пор самая сильная. Понятно, что многие эксперты работают на спецслужбы и на политические органы, но их информация из восточных источ-

ников доступно для широкого круга. Мне кажется это очень хорошо.

– Какие мечты детства Вы воплотили в жизнь?

– В детстве я не мечтал и не

думал, что буду послом. Но мама настраивала меня стать диплома-том, что это работа мне подойдет. В подростковом возрасте ходил в музыкальную школу и одновременно занимался футболом, чис-лился в сборной команде Казах-стана. В 9-10 классе усиленно занимался английским языком, в будущем это мне очень помогло. Ко мне приходила учить ан-глийскому языку, жена репрессии-рованного посла СССР в Китае, Антонина Михайловна. Ей тогда не разрешили выезд в Москву и она осталась жить в Казахстане. Детская мечта поступить в ВУЗ сбылась, затем, после универси-тета поступил в аспирантуру МГУ им. М.В.Ломоносова. Для меня МГУ очень большая школа была для дальнейшей карьеры многое дала. Моими учителями были известные российские историки – покойный профессор Евгений Федорович Языков и Николай Васильевич Сивачев, многим им обязан.

– Вас все знают как дипломата, тем не менее Вас часто приглашают читать лекции для разных аудиторий. По-вашему, какими качествами должен обладать преподаватель ВУЗа?

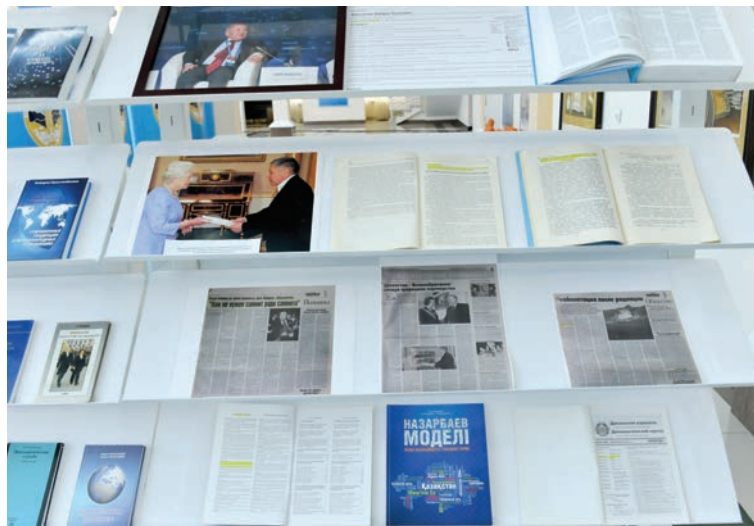
– На мой взгляд, любой пре-подаватель высшего учебного заведения должен быть интелек-туалом, примером для подра-жания для студентов. Он должен досконально знать свой предмет. Я бы так сказал, любое обучение – это двустороннее движение, то есть с одной стороны препода-ватель, с другой стороны – сту-дент. Если здесь одного компо-нента отсутствует – образования нет. Казахский государственный университет имени аль-Фараби всегда был флагом и остается флагом среди высших учеб-ных заведений страны. Здесь все условие есть – углублять, уточнять, расширить свои знания в любом направлении науки, есть большие возможности для научных открытий, инновационных про-ектов. Преподаватели должны уметь заинтересовать студентов, направлять в нужное русло. Преподаватель в студенческой аудитории должен обладать, улавливать ту атмосферу, хотя бы постараться понимать чем «дышит» студент. Это тоже очень важный момент в работе педаго-га. Будь это преподаватель или студент, самое главное – должен быть интерес к науке.

– Считаете ли Вы себя примером для подража-ния? Какие советы можете дать студентам – будущим дипломатам?

– Я себя не считаю примером для подражания. Для будущих дипломатов скажу, что первую очередь надо учиться, поднять свой интеллектуальный уровень. Цените время отведенное на учебу. Самое главное и очень важное, чтобы потом не кусать себе локти свои. Мой главный совет студентам, которые хотят стать дипломатами – это не жалее себя заниматься наукой, приобретать, приобретать и еще раз приобре-тать знания. Черпайте знания из разных источников пока есть у вас возможность и время. Потом когда приступите к практической работе начнется другая жизнь, возможность учиться не будет.

– Спасибо Вам. Удачи!

Беседовал
Каиржан ТУРЕЖАНОВ

«ҚазССР» деп таңбаланатын мемлекетіміздің тәуелсіз Қазақстанға айналғанын естіген күн мәңгі есімде. Қолымда екі жастағы балам бар еді... Іштегі бұлқынған, буырқанған, лақ етіп шығарға саңылау таппай тұрған көп жылдарғы қордаланған жалын көзден тарам-тарам ағылды-ай дерсің... Не болғанын түсінбеген сәби кішкентай саусақтарымен бетімді сүртіп жатыр, «Құлыным-ай, сен азат елдің ұрпағы боласың» деп сөйлеп қоямын.

Клара ҚАБЫЛҒАЗИНА, журналистика факультетінің профессоры:

Бірлігі мықты елдің ырзығы мол

Бостандық, еркіндік, әлдекімдерге жалтақтамау, өз ана тілін еркін қолдана алу, үстемдік құрушы тілді түсінбегенің үшін қорлық көрмеу деген асыл арманымыз еді. Адам болған соң еркіндікті, бостандықты аңсайды, армандайды, сол үшін әрекет етеді, күреседі. Тәуелсіздік деген бабаларымыздың арманы, аңсауы еді, енді соған қолымыздың жеткеніне отыз жыл болды.

Ол кездері қазіргідей гаджеттің түр-түрі жоқ, күндіз радиодан шала естіп қалдым ба деген жымиысқой ой да жоқ емес, кешкі хабарды күтіп сарсылдым. Толқи отырып халқымыздың тағдырын шешкен жаңалықты диктор да жеткізді-ау... Алдымен құттықтанған түрік ағайындар екенін естіп, марқайып қалдым.

Міне, сол бақытты күннен бері отыз жыл өтіпті. Бұл аралықта Қазақстан шекарасын бекіткен, дербес, зайырлы ел қатарына жетті. Алайда осындай жеңіске қол жеткізген соң, оны сақтап қалу одан да қиын міндет екенін түсіндік қазір. Тәуелсіздікті сақтап қалу үшін ел ішінде алауыздық болмауы керек. Ал ол мақсат жолында халыққа біртұтас идея, жұмылдырушы күш, мақсат-мұрат қажет. Анығырақ айтқанда, ұлттық идеяның мықты болуы алдыңғы кезекте деген сөз. Идея сыртқы дүниені бейнелейтін қоғамдық сананың пішіні болса, енді бірде адамның басты сенімі орнына қолданылады.

ҚР Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаев кезекті жолдауында «Қазақ елінің ұлттық идеясы – Мәңгілік ел» деген пікірді айтты. Әлем елдерімен терезесі тең мемлекет атану, елінің тұрмысы бай, саналы, сауатты ұрпақтары ертеңіне сеніммен қарайтын ел болу еді. Ел ішіндегі тұрақтылық пен тұтастықтың бірқалыпты дамуының негізгі тұтқасы – ұлттық бірлік пен қо-

ғамдық келісім. Ал бұл құндылықтар Елбасының «Мәңгілік ел» атты жалпыхалықтық идеясында көрініс тапқан. Мәңгілік елге айналу үшін тәуелсіздікті сақтап, елдігімізді нығайту – басты мақсат. Өйткені тәуелсіздік ұғымы халқымыздың мұраты, ғасырлар бойғы арманына айналған, сонау Алаш тұлғаларының зердесі мен өнегесімен келген аманат дүние болатын.

Елбасы бес институционалдық реформаны талдау барысында тарихтың жаңа белесінде тұрған ұлттың бірлігін нығайтуды ерекше назарға алды. «Қоғамымыздың көптірлілігі – біздің әлсіздігіміз емес, күшіміз. Барлық азамат құқықтың бірдей көлемін пайдаланып, жауапкершіліктің бірдей жүгін арқалап және түрлі мүмкіндіктерге бірдей қол жеткізуі тиіс. Біздің қоғамымыз неғұрлым қуатты және біртұтас бола отырып, тарихи тұрғыда көптеген тілдерден және мәдениеттерден қалыптасты. Бүгінде бізді «Мәңгілік ел» құндылықтары: азаматтық теңдік, еңбексіздіксіздік, адалдық, оқымыстылық, толеранттық, шын берілгендік пен патриотизм біріктіреді», – деді. Шындығында, бірлігі мықты, іргесі бүтін елдің қашанда ырзығы мол. Еліміз осындай баға жетпес байлығы – татулығымен мақтана алады.

«Мәңгілік ел» – жалпықазақстандық ортақ шаңырақтың ұлттық идеясы әрі бабаларымыздың асыл арманын, аманатын жүзеге асыру болып қарастырылғаны абзал. Яғни Мәңгілік ел болу – шектеусіз ғұмыры бар, тәуелсіз, тұғыры біік, ғылым-білімі дамыған, бірлігі жарасқан алдыңғы қатарлы, әлем таныған алпауыт елге айналу. Сондықтан да мәңгілік әрі бәсекеге қабілетті ел болу үшін болашақ ұрпағымыз осы негіздегі мықты идеологияны бойына сіңірген болуы керек.

Отанды сүю – әрбір ұрпағымыздың, азаматтарымыздың міндеті. Өткенді ұмытуға болмайды.

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА АРНАҒАН «ХАЛЫҚ БІРЛІГІ ЖӘНЕ ЖҮЙЕЛІ РЕФОРМАЛАР – ЕЛ ӨРКЕНДЕУІНІҢ БЕРІК НЕГІЗІ» ЖОЛДАУЫНАН:

Құзырлы министрлік жоғары білім беру сапасын арттыруды қамтамасыз етуге тиіс. Жоғары оқу орындары мамандардың сапалы даярлануына жасау беруге міндетті. Ғылымды дамыту – біздің аса маңызды басымдығымыз.

Бұл саладағы түйткілдердің шешімін табу үшін жылдың соңына дейін заңнамаға өзгерістер енгізу қажет. Ең алдымен, жетекші ғылымдарымызға тұрақты және өз еңбегіне лайықты жалақы төлеу мәселесін шешу керек. Мұны ғылымға бөлінетін базалық қаражат есебінен қамтамасыз еткен жөн.

Мен Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің отырысында іргелі ғылыммен айналысатын ғылыми-зерттеу институттарын тікелей қаржыландыру тәртібін енгізуді тапсырдым. Құзырлы министрлік осындай ғылыми мекемелерді іріктеудің және қаржыландырудың айқын әрі ашық ережесін әзірлеуі керек.

Б.Момышұлы «Отан үшін отқа түс, күймейсің» дегендей, ата-бабамыз көзінің қарашығындай сақтап келген жерін солай қастерлеп, еліміздің көк туын биікте ұстап, тәуелсіздігімізді сақтау – біздің басты міндеттеріміздің бірі. Н.Назарбаев: «Тәуелсіздігімізді көздің қарашығындай сақтап, мемлекетімізді нығайта беру үшін бізге ең әуелі бірлік қажет», – деген болатын. Шынымен де, бірлік жоқ жерде – тірлік жоқ. Сондықтан да қуаныш пен қиыншылықта халқымыз әрдайым бірге болуы қажет деген тәмсіл күн тәртібінде тұруы тиіс. Арысы Қазақ хандығынан бастап, берісі егемен елдің іргесіне дейінгі көшті жалғастырып келе жатқан, атадан тараған ұрпақтың парызы – осы аманатты сақтау. Жәнібек

лекет пен жаңа қоғамның дүниеге келуінің азапты толғаққа толы, сонымен бірге ғаламат сәті еді. Сол сәт әлі аяқталған жоқ, бірақ ең қиын белестерден аса білдік. Ең қиын жылдар дәл қазір артымызда қалды, сондықтан да мен еліміздің еңсесі биіктей беретініне сенемін», – деген болатын. Міне, осы сенім халқымыздың санасынан берік орын алған сәтте бізді жеңер жау, еңсесізді түсірер құдіретті күштің болмайтыны анық.

Елбасымыздың: «Біз өткен шаққа қарайлай беруді емес, баянды болашаққа ұмтылған елдің ұмытылмас ұстанымын алуымыз керек. Кейде «Томирис қазақ екен», «Шыңғыс хан қазақ екен» дегенде, менің ішім пысып қалады. Басымызды артқа бұрып, алға қарай қалай жүреміз? Алға қарайтын кез келді. Ұлыбританияның экс-премьері Тони Блэрдтің парламентте тұрып: «Ұлыбританияның бай тарихы бар. Бірақ біз музейде өмір сүрмейміз ғой», – деп айтқаны бар. Сіздерден, зиялы қауым, білімді, дуалы ауызды адамдардан шығатын сөз дұрыс болуы керек. Болашақты ойлауымыз керек», – деген пікірі отандық бұқаралық ақпарат құралдарының ұстанар негізгі межесі болу керек.

Бүгінгі таңда ұлттық құндылықтарды насихаттауға күш салудың қажеттілігі артып отыр, өйткені жаһандану процестері елімізге тереңдеп енген сайын, демократияны бетперде еткен, «көрінбейтін» қауіптер төне бастады. «Көрінбейтін» қауіптер деп – сыртқы белгілері бойынша заңды құбылысқа жататын, ал түп негізінде ақпараттық құралдар арқылы елді арандату мақсат ететін құбылыстарды айтамыз. Соның бірі – батыстық мәдени экспансия. «Батыстық» сөзі бұл жерде шартты ұғым, ол ұлттық құндылықтарымызға жат, қайшы келетін мәдени формаларды өрнектеу үшін қолданылып тұр. Мұның қауіпті түсі мынада: дәстүрлі сыртқы ынтымақтас елдер арасындағы еліміздің имиджіне нұқсан келтіру, елдегі ұлттық дәстүрлерді ұстанатын халықтың әдейі ызасын келтіру және осы арқылы арандату сияқты мақсаттар үшін істелініп жатқан әрекеттер жас ұрпақты патриоттық рухта тәрбиелеуге кері әсерін тигізеді.

Ақпарат ғасырында бұқаралық ақпарат құралдарының даму қарқыны жаңа сатыға көтерілді. Сондықтан қазақ бұқаралық ақпарат құралдарының сан алуан функциясын, қоғамдағы рөлін, теориясы мен тәжірибесін жаңа қарқынмен, бағытпен дамыта түсу қажеттілігі туындап отыр. Осы ретте журналист кадрларды даярлау жолында еңбек етіп жүрген педагогтардың мақсат-мүддесіне деген, жауапкершілігіне деген талап та арта береді.

Тәуелсіздігіміздің көк байрағын желбіретіп, еліміздің еңсесін биікте ұстап, тілімізді тұғырынан тайдырмай, байлығымызды талан-таражға түсірмей, болашақ ұрпақтың алдында ата-бабалық парызымызды адал жалғастыру – бәріміздің басты борышымыз.

Дайындаған
Қайыржан ТӨРЕЖАНОВ

«Табиғи пластик» десе, құлағыңызға түрпідей тиюі мүмкін. Бірақ шалыс естімедіңіз, өйткені университетіміздегі биотехнолог мамандар биологиялық пластик жасап шығарды. Ол суда еритін, толық ыдырайтын қасиетке ие және бактериялардың көмегімен алынады. Бұл ҚазҰУ ғалымдарының ғылымға енгізген ең үлкен жаңалығының бірі болмақ.

болсақ, аталмыш бактериялардың потенциалы өте жоғары және ауқымын кеңейтіп, өндірістік деңгейде шығаруға болады. Бірақ ең бірінші мұны қай салада қолдануға болатынын анықтап

тар (Pseudomonas) әртүрлі органикалық заттарды утилизациялап, қалдықтармен қоректену арқылы өсіп, көбейеді. Демек, ойымыз жүзеге асса, қалдықтарды пайдалану арқылы

ерімейтін түрлері де кездеседі. Яғни қандай бактерия өндіретініне қарай биопластиктердің де қасиеті, құрылымы, беріктігі өзгеріп отырады. Зерттей келе, мұндай микроағзаларды қалай алуға болатынын анықтап, өзіміз осы штамды бөліп шығардық. Таңғалғанымызды да жасырмаймын. Әрине, біздің пластик өз пішімін сақтап қалу үшін оған кең қолданысқа ие болып отырған пластификатор қосылады. Бірақ биопластиктің көмегімен ол да әдеттегіден тезірек ыды-

Бактериялар өндірген ВЮпластик

Әрине, әлемде биопластик нарығы әлдеқашан дамыған. Биопластик – бұл өсімдік майлары мен жүгері крахмалы, сабан, ағаш үгінділері мен жоңқа, өңделген тамақ қалдықтары және т.б. сияқты қайта қалпына келетін биомасса көздерінен алынған пластикалық материалдар. Кәдімгі пластмассалар, мысалы, мұнайдан, оны кейде бензин полимерлері деп те атайды немесе табиғи газдан алады. Биопластиканы алу барысында әдетте қант туындылары, соның ішінде крахмал, целлюлоза және сүт қышқылы қажет болады. 2014 жылғы жағдай бойынша биопластика әлемдік полимер нарығының шамамен 0,2 пайызын құрайды.

Оқу ордасының мамандары жаңадан ашқан микроағзалар, оның ішінде бактериялар толық ыдырайтын биологиялық пластик өндіреді.

– Біз полигидроксibuтират бөліп шығаратын бактерияларды алдық. Ол өз алдына бөлек бір процедура. Бұл микроағзалар түрлеріне қарай суда толық немесе жартылай еритін заттарды синтездей алады. Түптеп келгенде біз анықтаған бактериялар бөлетін пластик суда толығымен ериді. Оның да өзіндік артықшылықтары мен кемшіліктері бар. Бастапқыда бізде биопластикті қазіргі пластикадыстарға балама ретінде пайдалану туралы ойымыз болды. Сонымен бірге біз анықтаған бактериялар бөліп шығаратын биопластиктің микробтарға қарсы қасиеті бары анықталды. Оның ішінде Staphylococcus aureus секілді бактерияға қарсы тұруға қауқарлы. Бұл бактерияның әсерінен шырышты қабық пен тері қабынып, іріңді жаралар пайда болады. Сондықтан қазіргі таңда медициналық бағытта пайдалануға жарайтын патч, пластырь мен гельдер жасауды жоспарлап отырмыз. Егер оны медицинада қолданатын болса, онда бұл микроағзалар патогенділіктің қай класына жататынын анықтау қажет болады,

– дейді биотехнолог маман Людмила Игнатова.

Қазіргі кезде жастар мен жасөспірімдер арасында бет терісіне шығатын безеулер мен жалпы тері аурулары белең алуда. Ғалым оның да негізгі қоздырушысы Staphylococcus aureus болуы мүмкін екенін айтады. Мұндай жағдайда биопластик негізінде жасалған гельді жергілікті қолдану арқылы біршама дерттің дауасын табуға болады. Бірақ ол үшін көптеген сынақтар жүргізілуі қажет. Ал әзірге ғалымдар сол затты өндіруге қатысатын микроағзаларды идентификациялау жұмыстарын жүргізуде. Игнатованың айтуынша, бұл бактериялар Pseudomonas және Bacillus өкіліне жатады. Қазіргі таңда патент алу үшін құжат рәсімделуде.

Енді микроағзалар арқылы биопластик алу процесі қалай жүзеге асырылатынына тоқтала кетсек.

– Ол үшін бактерияларды өсіреміз, ал олар өсінді сұйықтығын синтездейді және біз бұл сұйықтықты биотехнологиялық әдістермен өсіреміз және тұндырамыз. Сол өсінді сұйықтығынан пластик шығарамыз. Әзірге мұның барлығы лабораторияда жасалған сынақтардың нәтижесі, сондықтан мөлшері де аз. Бірақ ғылыми еңбектерге сүйенер

алу қажет. Осы бағытта химия ғалымдарымен бірге зерттеулер жүргізуді жоспарлап отырмыз. Бұл мамандар бізге биопластик-

биопластик алуға болады. Бірақ әзірге мұның барлығы уақыттың еншісінде. Ең бастысы, біз биопластик жасап шығара алатын

райтын болады, – дейді Игнатова.

Қазіргі кезде ыдыс-аяқ, асүй құралдары, кастрюльдер, тостағандар және түтікшелер сияқты бір рет қолданылатын заттар осы биопластиктен жасалып жүр. Тіпті осы бағытта бірнеше коммерциялық қосымшалар бар. Негізінде, олар мұнайдан алынған пластмассаларды алмастыра алады, бірақ құны мен өнімділігі мәселе туындатып отыр. Шын мәнінде оларды пайдалану қаржылық жағынан тиімді болу үшін қарапайым пластмассаны қолдануды шектейтін арнайы ережелер немесе заң қажет. Мысалы, 2011 жылдан бастап Италияда арнаулы заң бекітілді. Оған сәйкес, дүкендерде ВЮпакеттер мен шопперлер қолдануға міндетті. Тіпті электр тогын беру үшін электроактивті биопластиктер де әзірленуде.

Биопластик пен биоқоспалардан тұратын қарапайым пластиктер әртүрлі қоршаған орта жағдайларында, соның ішінде топырақ, су және компост, яғни тыңайтқышта толық ыдырауға қабілетті. Сондықтан олар қарапайым пластмассаларға қарағанда қолайлы. Сондай-ақ биополимердің немесе биокомпозиттің құрылымы мен құрамы да биологиялық ыдырау процесіне әсер етеді. Топырақта алуан түрлі микроағзалар бар, бұл биопластиктердің биодеградациясын жеңілдетеді. Алайда топырақ ортасындағы биопластика деградациясы үшін жоғары температура және ұзақ уақыт қажет.

Тас, темір, қола және «пластик» дәуірі. Кім біледі? Мыңдаған жылдар өткен соң, қазіргі кезең тарих бетінде осылай таңбаланатын шығар. Десек те, адамзат өзі жасап шығарған кейбір дүние болашақта өзімізге кесір болып тиері анық. Сондықтан ғалымдар ұсынған әрбір шешім, әрбір жоба қоғам тарапынан ерекше қолдауға ие болуы тиіс.

БИОПЛАСТИКТІ ҚАЗАҚСТАНДА ӨНДІРІСТІК МАСШАБТА ШЫҒАРУҒА ЕШҚАНДАЙ КЕДЕРГІ ЖОҚ. «ӨЙТКЕНІ ОҒАН БИОРЕАКТОР МЕН ҚОРЕКТІК ОРТА ЖӘНЕ БІЗ АНЫҚТАҒАН ШТАММ БОЛСА ЖЕТКІЛІКТІ. БІЗ ОНЫ ТАПТЫҚ, ИДЕНТИФИКАЦИЯЛАДЫҚ, ИӘ, ОЛ БИОПЛАСТИК БӨЛІП ШЫҒАРАДЫ. ЕНДІ ОНЫҢ ӨНДІРІСІ ЖОЛҒА ҚОЙЫЛСА, МҰНАЙДЫ ҮНЕМДЕЙ АЛАМЫЗ. БҰЛ – РАСЫМЕН ДЕ, ТАМАША ИДЕЯ» ДЕЙДІ ҒАЛЫМДАР. БІРАҚ БІРІНШІ ӨСІНДІНІҢ ПАТОГЕНДІГІН АНЫҚТАП, ОНЫ ӘЛЕМДІК НЕМЕСЕ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МИКРОАҒЗАЛАР ТОПТАМАСЫНА ҰСЫНУ ҚАЖЕТ.

тің құрамын толық зерттеуге қолғабыс етеді, – дейді ол.

Маманның айтуынша, биопластик жинақталуы үшін микроағзалар өмір сүретін ортаға белгілі бір қоректік компоненттер қосылады. Өте қымбатқа түсетін технологияның қажеті жоқ.

– Алдағы уақытта өндірістік немесе тұрмыстық қалдықтарды пайдалану жолдарын қарастыратын боламыз. Өйткені жоғарыда айтып өткен псевдомонад-

ешкімде жоқ штамдарды алдық, – дейді Л.Игнатова.

Тағы бір айта кетерлігі – биопластикті Қазақстанда өндірістік масштабта шығаруға ешқандай кедергі жоқ. «Өйткені оған биореактор мен қоректік орта және біз анықтаған штамм болса жеткілікті. Біз оны таптық, идентификацияладық, иә, ол биопластик бөліп шығарады. Енді оның өндірісі жолға қойылса, мұнайды үнемдей аламыз. Бұл – расымен де, тамаша идея» дейді ғалымдар. Бірақ бірінші өсіндінің патогендігін анықтап, оны әлемдік немесе республикалық микроағзалар топтамасына ұсыну қажет.

Биопластик алу туралы идея әу баста қарапайым пластикті ыдыратудың жолдарын іздеу арқылы келген екен. Игнатованың айтуынша, бастапқыда ғалым пластикті деградациялайтын бактерияларды зерттеген.

– Бірақ көптеген қиындықтар туындады, осы бағыттағы әдебиеттерге зер сала келе, табиғи пластик жасап шығаратын бактериялардың болатынын аңғардық. Оның түрлері өте көп. Ыдыс-аяқтан бөлек, протездер, импланттар жасауға жарамды, суда

All teachers want their students' achievement levels to increase and Me too!

The greatest reward to me for my job as a teacher is seeing my students thrive and succeed! In the last academic year I was really very delighted to have great students in my English class, 101 group students majoring in Chemistry. They have completed the first course of their studies at the university and now looking back they are giving an account of what they have achieved over the past year. Now the 101 group students are the second year students. They have tons of potential and are eager to learn, I'm sure they have a wonderful future ahead of them.

Dearest Kalamkas, Zhansaya, Shynar, Akkum, Alua, Alua, Zhibek, Alina, Zere, Akbota and Olzhas, I wish you to stay positive, try your best in everything you do and have an amazing academic year!!!

"Yes, I can" club meetings where we all made short presentations on different topics. I will not stop learning English in the future and I'm certain that if I work persistently I will achieve better results.

Eszhanova Zhibek:

it was before. We talked about various scientific topics and learned more about chemistry and different stories. And I am grateful to my teacher for that. In the first year, I also faced difficulties in my studies and this was a kind of test for me. But in the second year, In order to become a specialist in my profession in the future, I will continue to work hard and study diligently.

Esim Kalamkas:

Having enrolled in the university, I started a new stage of my life. I understood what changes could be waiting for me. Now I want to give an account for a year of my university life. Initially, one of my priorities was to study English, because I have plans to study abroad. What I liked most was that our teacher of English focused predominantly on the development of oral skills. Now I can boast that my conversational level has appreciably increased. Over the summer, I took up the theory. I understood that theory without practice and vice versa will not give the desired result. Then I started planning my every day. I built a strict schedule: when I sleep, get up, relax, study, play sports, spend time with my family, etc., following this schedule brought me a feeling of lightness and harmony with myself. To give yourself an account for each day passed is the same as your life is changing for the better. You can't stand in one place, and this year has just taught me this truth.

Nurlybek Zere:

Despite the fact that I studied English for eleven years, my level remained low. I think this is because I had no interest and motivation and when I entered the university, again I had to learn English. At the lesson we spoke only English. In the beginning it was difficult, very difficult. But overtime I got used to it. We talked on different topics, participated in the debates. And in a couple of months my level of English improved. And I am very happy!

Toleubekova Alua:

So far I've achieved some of my goals. For example, I'm studying at such a respectable university like KazNU. And I am really proud of it. Also I've improved my English a lot this year. I wish I could recognize myself as an adult, but there are so many things that I have to do. That is why I am in progress. I mean, it is not bad to be in progress. Actually, it is the best part of our lives. Because we are growing, we make ourselves better than yesterday.

In the end I wanted to say, that everyone can be proud of their achievements, BUT we should remember that from day to day we should be better as personality and professional!

**Foreign language department teacher
MULDAGALIYEVA A.A.**

Welcome to the 2021-2022 School year!

It is going to be a fantastic year full of learning and growing together!

Akylzhan Shynar:

The first year at the university has passed so fast! I can definitely say that I have improved myself in many aspects. For example, I learned a lot from my English teacher, and my oral English has appreciably improved. Special thanks to my English teacher, because "Yes, I can" club meetings, which she organized monthly have made my personality a lot more cheerful. I participated in the international scientific conference "The World of Farabi studies. In my sophomore year, I will continue to work hard to become an outstanding expert in my field in the future.

Altruova Alina:

What have I achieved? What did I learn? Yes, I keep asking myself these questions. One year is not a short time. But it has passed so quickly! Well, I got acquainted with the new environment. My future specialty is chemistry. I learned the value and importance of knowing a foreign language. I expanded my knowledge in English and learned a lot from my teacher

Baizulla Akkum:

I have completed the first year of my studies at al-Farabi Kazakh National University. Due to the quarantine, many of the students did not particularly feel the study in the usual format. But despite this, my first year at university was very productive and interesting. And I finished my first year at the university very well. In addition, I have participated in many activities related to my studies. Also thanks to the English Speaking Club «Yes, I can» I have improved my English, met other students of other universities, exchanged information, discussed global topics and many interesting things.

Borantai Akbota:

This year I am a 2nd year student of the Faculty of Chemistry and Chemical Technology of the Kazakh National University. We studied the first course in online format. English was online during the year. Although we studied online, we had the opportunity to participate in the club "Yes, I can". Thanks to this club, we met

with students from many cities and universities. We learned to express our opinions on various topics and listen to the opinions of other students. I finished the first course with good grades. I would like to thank the teachers who taught me in the first year.

Balkybek Olzhas:

I learned a lot in my first year, especially I have bettered my English and, of course, chemistry. Meet many people. And I also realized that I should be diligent, hard-working and persistent. Now we need to study even harder and thanks to it only we can reach good results.

Bekova Alua:

At the beginning of the year, I had problems with the English language. I could not express my thoughts freely, I had a small vocabulary. But over the past year, my pronunciation has improved, I was able to speak English better. Even if we studied online, it was not a problem for me. Many complain that when studying online, we can receive limited knowledge. But I think learning remotely was effective and everyone had to learn for

DEAR STUDENTS!

WELCOME TO "YES, I CAN" CLUB!

PUT YOURSELF IN AN ALL- ENGLISH ENVIRONMENT WHERE YOU CAN PRACTISE YOUR SPEAKING, WRITING, READING AND LISTENING SKILLS! WE LOOK FORWARD TO MEETING YOU IN OUR CLUB MEETINGS!

themselves. During the year, I gained a lot of knowledge not only in English, but also in other subjects.

Karl Zhansaya:

The university life differs greatly from the school life. Here you are treated as an adult which means your education is your responsibility. You make more acquaintances and lot of new people appear in your environment. I think one of my achievements as a result of the first year studies is that I have improved my English. I had an excellent opportunity to better my fluency in English thanks to

This year I completed the first year of my studies at university and moved on to the second without even noticing it. During the whole year, I changed my opinion about many things and I think have changed for the better. For example, in the first year, my ability to speak English has significantly improved. Participation in "Yes, I can" club meetings, which my teacher organized, helped me to become more sociable and open. I had an opportunity to practice my English, express freely my thoughts and ideas. Now I think my pronunciation has improved than

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Әскери кафедрасында жаңа оқу жылынан бастап Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерін жасақтауға қажетті мамандар резервін сапалы қалыптастыру мақсатында запастағы офицерлер мен сержанттарды оқыту үшін студенттерді қабылдау жүргізілуде.

мен денешынықтыру дайындығына байланысты сынаққа түседі.

Студенттерді іріктеу жөніндегі іс-шаралар санитарлық-эпидемиологиялық нор-

Әскери кафедраға кілмықтылар қабылданады

Іріктеуді қорғаныс министрінің бірінші орынбасары – ҚР Қарулы Күштері Бас штабының басшысы тағайындаған арнайы комиссия жүзеге асырады. Құрамына Алматы өңірлік гарнизоны әскери полиция басқармасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бөлімінің бастығы, әділет капитаны Р.Саурық, Құрлық әскерлері десанттық-шабуылдау әскерлері қолбасшысының басқармасы кадр жұмысы бөлімінің аға офицері, подполковник А.Меңдібаев, сонымен қатар университет қызметкерлері кірген бұл комиссия әскери кафедрада дайындықтан өтуге лайықты студенттерді конкурстық негізде анықтайды. Оның барлық кезеңдері, атап айтсақ; психологиялық тестілеу, студенттердің дене даярлығын тексеру іріктеу комиссиясының жіті назарында. Бұл ретте ҚР қорғаныс минис-

трінің бұйрығымен бекітілген запастағы офицерлер мен сержанттардың бағдарламалары бойынша әскери даярлық қағидалары басшылыққа алынады.

Үміткерлер 10 күн бойы кәсіби-психологиялық тестілеуден өтіп, рейтингтік балл

маларға сәйкес жүргізілуде. Әскери кафедраға кіру «Ashyq» қосымшасы, дезинфекциялық дәліз, температура өлшегіш және қажетті дезинфекциялық құралдар арқылы жүзеге асырылады.

Өз тілшімізден

Біздің оқырман

Ержан АҚҚАЗИН,
химия ғылымының кандидаты, ЮНЕСКО және тұрақты даму кафедрасының аға оқытушысы

Суретті түсірген – Марат Жүнісбеков

На 75-ом году жизни скоропостижно скончался профессор, доктор медицинских наук, основоположник кафедры эпидемиологии и гигиены факультета медицины и здравоохранения КазНУ им. Аль-Фараби, действительный член (Академик) Международной Академии наук экологии, безопасности человека и природы (МАНЭБ), заботливый отец, внимательный и любящий муж, Сапарбеков Мурат Какимжанович. Всю свою жизнь он посвятил кропотливому труду на благо медицинской науки Казахстана.

Родился Мурат Какимжанович, 4 апреля 1946 года в городе Аксу, Павлодарской области, в 1970 году окончил Семипалатинский Государственный медицинский институт, и в том же году был призван, в ряды Советской Армии в качестве врача-бактериолога. В 1972 году поступил в аспирантуру по общей эпидемиологии и кибернетике (г. Ленинград), которую успешно

СВЕТЛАЯ ПАМЯТЬ

Профессор Сапарбеков Мурат Какимжанович

закончил и защитил кандидатскую диссертацию. С 1976 года началась его научная деятельность в Казахском НИИ эпидемиологии, микробиологии и инфекционных болезней. Работал младшим, старшим научным сотрудником, с 1980 по 1983 гг. находился в служебной командировке по заданию Минздрава СССР в Алжире, участвовал в ликвидации последствий землетрясения в вилаете Ель-Аснам, за что поощрен правительственной наградой СССР и Алжира. С 1983 года – главный эпидемиолог, заместитель заведующего Жамбылским, Алма-Атинским облздравотделами, главный врач Алма-Атинского областного центра по профилактике и борьбе со СПИД, Главный врач Республиканского центра по профилактике и борьбе со СПИД, затем заместитель Генерального директора РЦ СПИД. Активно участвовал в противоэпидемических и профилактических мероприятиях в очагах дизентерии, брюшного тифа, ОКИ, ОРЗ, гепатитов, ВИЧ-

инфекции, Крымско-Конго геморрагической лихорадки на территории Казахстана.

В 1999 году защитил докторскую диссертацию по проблеме ВИЧ/СПИД в Казахстане. С 2002 года – заместитель директора Научного центра гигиены и эпидемиологии по науке, заведующий лабораторией ВИЧ-инфекции, паразитологии и трансмиссивных инфекций. Одновременно являлся Ученым секретарем, заместителем пред-

седателя Международного объединенного диссертационного Совета по защите кандидатских и докторских диссертаций.

Профессор Сапарбеков М.К. являлся автором 246 научных работ, среди них наиболее значимые: учебное пособие «Синдром приобретенного иммунодефицита» (1995), монографии: «Эпидемиология и профилактика ВИЧ-инфекции в Казахстане» (2000), «Эпидемиология ВИЧ-инфекции и ИППП» (2006), «ВИЧ-инфекции – эпидемиологические и социальные аспекты» (2008), пособие для преподавателей «Основы эпидемиологического надзора за ВИЧ-инфекцией» (2010), учебные пособия для магистрантов, докторантов, слушателей ФПК «Лекции по описательной и аналитической эпидемиологии» (2012), «Стандарты и алгоритмы действий специалистов первичного звена здравоохранения при ИППП» (2014). Подготовил 19 кандидатов медицинских наук, 1 PhD, 25 магистров, 5 менеджеров по профилю «Об-

щественное здравоохранение», которые стали ведущими специалистами как Казахстана, так и других стран в области профилактики инфекционных и неинфекционных болезней, ВИЧ/СПИД, общественного здравоохранения.

Весомый вклад, как опытный организатор здравоохранения, Сапарбеков М.К. внес в становление республиканской службы СПИД, являлся первым руководителем республиканской службы СПИД, разработчиком Закона РК «О профилактике заболеваний СПИД» (1994). Награжден медалью СССР «За трудовую доблесть», значками «Отличнику здравоохранения» (СССР и Республики Казахстан), Почетными грамотами МЗ РК, серебряной медалью Николая Рериха за заслуги в области экологии (2009).

Коллектив факультета медицины и здравоохранения КазНУ им.аль-Фараби выражает глубокое соболезнование родным и близким в связи с кончиной замечательного человека, учителя, наставника, отца... Добрая память о Мурат Какимжановиче навсегда останется в сердцах всех, кто его знал.

**Коллектив факультета
медицины и
здравоохранения**

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

**Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті**

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы - Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Имидждік саясат және қоғаммен байланыс
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ

Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ

Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАНОВ,
Кәмила ДҮЙСЕН,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ

Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ

Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

• 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №302, 304 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 11-94, тікелей: 377-31-48.

• Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com

• Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Қазақ университеті» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Қайыржан ТӨРЕЖАНОВ

Бағасы келісім бойынша.

Таралымы – 1000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Қазақ университетіне» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.